

Huize Sancta Monica in Esch

Samenwerking tussen Witte Paters op Hal in Boxtel en Witte Zusters in Esch

Door Nettie van de Langenberg-Scheepers

Sancta Monica aan de Gestelseweg in Esch was in het verleden het moederhuis van de Witte Zusters. In mei 2005 verlieten zij het klooster en werd dit pand verbouwd tot een appartementencomplex voor starters op de woonmarkt. Hopelijk kunt u en de "nieuwe bewoners" van het "oude klooster" genieten van de geschiedenis van dit monumentale pand.

Het ontstaan van de congregatie

Jarenlang maakten de Missiezusters van Onze Lieve Vrouw van Afrika deel uit van de Essche gemeenschap. Zij zijn in het dorp beter bekend als de Witte Zusters. Samen met de Witte Paters vierden ze tussen 2016 en 2019 hun 150-jarig bestaan in Nederland. Tijdens dit jubileum stonden het verleden, het heden en de toekomst van beide congregaties wereldwijd centraal. Het klooster van de Witte Paters, St. Charles aan de oude Rijksweg van Boxtel naar Den Bosch werd in 1987 gesloopt maar de muren van Sancta Monica staat nog fier overeind. Tijd voor een terugblik.

Het is allemaal begonnen in 1869, toen er een ernstige hongersnood heerste in Algiers, Noord-Afrika. Twee jaar tevoren was er een nieuwe bisschop voor Algiers benoemd namelijk Mgr. Charles Martial Lavigerie. Deze man, geboren in 1825 te St. Esprit bij Bayonne in Frankrijk, werd op 2 juni 1849 priester gewijd. Hij was bijzonder begaafd. Na zijn priesterwijding ging hij onder meer aan de Sorbone te Parijs universitaire studies volgen. Na het behalen van twee doctoraten gaf hij college aan de Sorbonne te Parijs. Op 5 maart 1863 werd hij bisschop van Nancy totdat hij in 1866 voor de keuze gesteld werd. De bisschopszetel van Lyon aanvaardden of de door gouverneur Mac Mahon aangeboden zetel van Algiers. Hij koos voor het laatste. In Algiers werd hij vooral getroffen door de grote kloof tussen christen- en moslimgelovigen, maar tegelijk ontdekte hij de rijkdom van de Arabische beschaving.

Hij streed tegen oorlog, hongersnood en slavenhandel en begon met het opzetten van een weeshuis voor de honderden rondzwervende kinderen, die opgevangen en verzorgd moesten worden. Al snel was duidelijk dat hij deze taak niet alleen kon klaren en daarom zocht hij in Europa naar mensen die zich in wilden zetten voor dit werk. Lavigerie pleitte ervoor dat dit werk uitgevoerd zou worden door mensen van verschillende nationaliteiten. In 1868 stichtte de Franse kardinaal in Algiers de Sociëteit van de Missionarissen van Afrika, de Witte Paters. Al snel bleek echter dat er een grote behoefte bestond aan vrouwelijke pioniers om daadwerkelijk door te kunnen dringen tot en directe hulp te kunnen verlenen aan de Algerijnse en Arabische vrouwen. Hierdoor kwam Lavigerie ertoe om een jaar later een missiecongregatie van zusters te stichten, speciaal voor Afrika. Zijn visie was daarbij gericht op heel Afrika en hij zag Algerije als de poort die toegang zou geven tot het gehele continent. Om dit doel te verwezenlijken was het nodig in verschillende

landen huizen te openen voor mensen die zich aangetrokken voelden tot het missie-ideaal van de pas opgerichte congregaties. Een van de lijfspreuken van kardinaal Lavigerie was: *“Gij moet de mensen benaderen in alle uiterlijke gewoonten, vooreerst door de taal, door de kleding, het voedsel, naar het voorbeeld van de Apostel”*. Het is vanuit deze gedachte dat het habijt van de Witte Paters en de Witte Zusters veel leek op de kleding van de Arabieren en Moslims. Op 26 november 1892 stierf kardinaal Lavigerie op 67-jarige leeftijd te Algiers. De laatste jaren van zijn leven heeft hij vooral gewijd aan de strijd tegen de slavenhandel.

Louis Jamet, overste van St. Charles

In 1889 kwamen de Witte Paters Louis Jamet, pater de Louw, pater Gaudibert en broeder Theodoor per trein in Den Bosch aan. Omdat ze nog geen definitief klooster beschikbaar hadden, mochten ze gebruik maken van Huize Gerra in Haaren. Toen de eerste overste pater Louis Jamet samen met Alphons van Rijckevorsel het toekomstige bouwterrein van St. Charles bezocht was hij niet zo enthousiast. Hij vond het terrein erg drassig. Zijn mening veranderde echter toen in maart 1892 de verhuizing van Huize Gerra naar de Rijksweg in Boxtel plaatsvond. Zij werden hartelijk ontvangen door de Halse gemeenschap. En bijna een eeuw lang hebben de buurtbewoners en de Witte Paters lief en leed met elkaar gedeeld. Op 30 mei 1892 vertrok de eerste karavaan van Witte Paters naar Algiers. Inmiddels was er in Esch een spoorwegstation in gebruik genomen. Alphons van Rijckevorsel en de Witte Pater Louis James hebben een bemiddelende rol gespeeld in de komst van dit station in Esch. De aanwezigheid van een spoorweghalte heeft er zeker toe bijgedragen dat de Witte Zusters zich in Esch gevestigd hebben.

Eerste Algemene Overste van de Witte Zusters Moeder Marie Salomé

Op 9 september 1869 kwam de eerste groep van 8 jonge Bretonse vrouwen aan in Algiers als antwoord op de noodkreet van Lavigerie: *“Ik heb vrouwen nodig om de Afrikaanse vrouw te ontmoeten in haar dagelijks bestaan, om samen gist te zijn in hun leefmilieu”*. Zo begon het avontuur van de Zusters Missionarissen van O.L. Vrouw van Afrika. Sindsdien hebben veel jonge vrouwen vanuit Europa, Amerika, en Afrika, gehoor gegeven aan de oproep van Lavigerie het leven te delen van duizenden Afrikaanse vrouwen.

Marie- Renée Roudant werd in maart 1847 in een boerengezin in Bretage (Frankrijk) geboren. Zij wilde religieuze worden maar wist niet welke congregatie te kiezen. Na een gesprek met haar nicht Yvonne, die als kandidaat-religieuze om gezondheidsredenen uit Algiers was teruggekeerd, begreep Marie-Renée dat dit het leven was waarvoor ze wilde kiezen. Zij was een van de 8 Bretonse vrouwen die gehoor gegeven hadden aan de oproep van kardinaal Lavigerie. Tijdens haar noviciaat kreeg zij de kloosternaam zuster Maria-Salomé. Na haar eerste gelofte, in juli 1873, werd zij belast met de zorg van de jonge weesmeisjes, die door kardinaal Lavigerie waren opgenomen in een weeshuis. In 1874 werd ze naar Attafs gestuurd, een dorp dat Lavigerie had opgericht voor inmiddels volwassen weeskinderen. Vier jaar later begon ze in Ouadhias, in Kalybië een nieuwe stichting. Hier had ze samen met andere zusters haar handen vol aan een huishoudschool, een ziekenpost en aan het bezoek aan de omliggende dorpen. Na een jaar werd ze weer teruggeroepen

naar Attafs waar ze overste werd van de plaatselijke zustergemeenschap. In 1880 stelde de kardinaal haar aan als novicemeester. Haar deskundigheid bleef niet onopgemerkt. Op het Algemeen Kapittel van 1882 werd zij tot Algemeen Overste van de Witte Zusters gekozen. In 1886 werd zij herkozen als Algemeen Overste en dit ging door tot in 1925. Zij heeft deze functie 43 jaar vervuld en heeft er ook voor gezorgd dat de missie van de zusters werd uitgebreid vanuit Noord-Afrika naar het hele continent. Haar boodschap aan de gemeenschap was: *“van elkaar houden en elkaar helpen”*. Moeder Marie Salomé overleed op 18 oktober 1930, 83 jaar oud.

Hoe kwamen de zusters in Esch terecht?

De eerste Nederlandse zuster Sophie Wouterlood (Zr. Agaath) trad in te Lyon in Frankrijk, waar toen het eerste postulaat was. In 1887 verhuist ze naar Wijck bij Maastricht. Hier werd het eerste Nederlandse vormingshuis geopend op 19 oktober 1887. Het huis Rouffaer aan de Hoogstraat in Wijck bij Maastricht was een postulantenhuis, bedoeld als vormingshuis voor Nederlandse, Belgische en Duitse kandidaten. De congregatie groeide snel: in 1890 na drie jaar, had het postulantenhuis in Maastricht al zeventig novicen afgeleverd. Op 21 Maart 1893 vertrokken de zusters uit Maastricht en vestigden zij zich in Vught. In het dagboek van de gemeenschap lezen we: “Aangekomen op het station te Vught vinden ze daar Pater Overste Jamet van Boxel, die hun tegemoet komt met een weldoenster Mevr. De Leijer, die hen meeneemt naar haar huis. De zusters blijven zes dagen bij deze dame en de 29 maart doen zij hun intreden in het nieuwe huis “Sophiae Domus” (Huis van de Wijsheid). De burgemeester van Vught nam zelf de kosten op zich van het transport van de meubels van de gemeenschap”. In maart 1894 waren er 13 postulanten, onder wie 3 Duitse. Het huis was overvol. Twee gangen werden als slaapzaal in gericht en het koetshuis als studiezaal. Langzaamaan moest men gaan kijken naar een ander onderkomen. De zusters die op bedeltocht gingen, hadden maar matig succes ondanks ongelooflijke inspanningen. Toch kon men in december 1894 een stuk grond kopen waarop een definitief postulaat gebouwd kon worden. Het werd door de zusters omschreven als “een afgelegen plaats zonder burelen. We hoeven dus niet bang te zijn bespied te worden”.

De aankoop van de grond

Het terrein waar de zusters tevoren naar hadden gezocht, moest ongeveer twee hectaren groot zijn. In de Essche Heide, langs de Gestelseweg, lagen vier heidepercelen die – als ze konden worden samengevoegd 2 hectare konden vormen. De eigenaars van de vier percelen waren allereerst het Gemeentebestuur van Esch, vervolgens drie ongetrouwde zoons van Francis van den Braak, verder de klompenmaker Adrianus van Iersel met zijn zes minderjarige kinderen en tenslotte Maria van den Braak die getrouwd was Cornelis Konings. Als aspirant-koper van de heidepercelen was voor de zusters opgetreden Witte Pater Louis Jamet overste van St. Charles dat een paar jaar eerder was gebouwd. Pater Jamet wist met de vier eigenaren tot een vergelijk te komen. Voor het stuk hei dat Jamet wilde aankopen van het gemeentebestuur, was een besluit van de gemeenteraad en goedkeuring van Gedeputeerde Staten nodig. De notulen van de gemeenteraad vormen nu een mooie bron van informatie.

Zand voor de weg

Zo weten we dat het gemeentebestuur van Esch het heideperceel gebruikte om er zand te halen dat nodig was voor het onderhoud van de openbare weg. Een deel van het perceel was verhuurd voor twee gulden vijftig aan Jan van de Ven. In de Memorie van Toelichting op het raadsvoorstel tot verkoop aan de zusters is te lezen dat het heideterrein voor de Gemeente weinig opleverde. De verwachting wordt uitgesproken dat het te bouwen klooster zal strekken "tot bevordering van de algemene welvaart" en dat de gehele aanleg van klooster, tuin en bos, zal bijdragen aan de verfraaiing van de Gemeente Esch. Het raadslid H.J. van den Braak (een van de drie zoons van Francis die, privé ook een stuk heide aan de Zusters verkochten) gaf in de raadsvergadering ter overweging om de opbrengst van het perceel gemeentehede te gebruiken "tot het plaatsen van nog enige straatlantaarns". Met algemene stemmen besloot de raad nog drie straatlantaarns te plaatsen. Zo hebben de Witte Zusters door hun komst niet alleen bijgedragen aan de verfraaiing van Esch maar ook aan de verlichting van het dorp en de aanleg van een station in Esch.

Akte passeerde op het raadhuis

Interessant is te weten dat de notariële akte van de verkoop van de hei aan de Zusters, gepasseerd is op het Gemeentehuis van Esch. Op drie november 1984 zijn daar samengekomen de notaris J. W.B. Kerstens uit St. Michielsgestel (voor het opmaken van de akte); de burgemeester van Esch Johannes F. van Leeuwen en zijn gemeentesecretaris A. F. van Roosmalen. Zij traden op als verkopers van de gemeente Esch. Voorts waren aanwezig: drie zonen van F. van den Braak te weten Hendrikus, Martinus en Adrianus. Zij waren tezamen eigenaren van één heideperceel. Cornelis Konings en zijn vrouw Maria van den Braak. Zij was eigenares van één perceel en klompenmaker Adrianus van Iersel als voogd over zijn zes minderjarige kinderen, vergezeld van de toeziende voogd Johannes van Iersel. Van Iersel en kinderen waren eigenaar van het vierde heideperceel. Bij het passeren van de akte waren op het raadhuis als getuigen verder aanwezig de kastelein C. Philippus (zijn herberg stond vrijwel naast het raadhuis op de hoek Dorpsstraat-Haareneweg en de dorpsveldwachter Jacobus Vlassak. En tenslotte was daar de koper, de Witte Pater Louis Hyacinth James, overste van St. Charles en voorzitter van de St. Charles Stichting die formeel de nieuwe eigenaar werd van het bouwterrein. Dat het passeren van de akte niet – zoals gebruikelijk plaats had in het notariskantoor te St. Michielsgestel maar in het gemeentehuis van Esch, is wel verklaarbaar. De verkopers van de heide en de getuigen woonden allemaal in de naaste omgeving van het raadhuis. Er was geen openbaarvervoer tussen Esch en Gestel. Daar komt nog bij dat de Gestelse notaris Kerstens wellicht zelf over een paard en sjees beschikte. En wie weet: misschien heeft de notaris van Gestel naar Esch reizende bij St. Charles pater James wel opgepikt.

Wie verkocht wat voor hoeveel?

Het gemeentebestuur van Esch verkocht kad.B 625 groot 43 aren voor een bedrag van honderdnegenenzestig gulden. De drie broers verkochten kad.B 795, groot 49 aren en 90 ca voor een bedrag van driehonderdvijftig gulden. Maria van den Braak verkocht kad.B 794, groot 59 aren en 10ca voor een bedrag van tweehonderdvijftig

gulden en Adr. Van Iersel tenslotte verkocht kad.B 762 en 763, groot 64 aren en 80 ca voor vijfhonderdvijftig gulden. De totale koopsom voor 2 hectaren 16 aren en 80 centiaren bedroeg duizenddriehonderdnegentien gulden. Omgerekend is dit ruim zes cent per vierkante met. De koper betaalde daarboven de overschrijvings- en notariskosten.

Bouw van Sancta Monica

Riek van Breugel – van Geel schreef in maart 2005 een brief aan de zusters van Huize Monica. Daarin beschreef ze haar herinneringen over de bouw van het klooster. Ze begon haar relaas met informatie over haar stamboom.

Grootvader Joh. De Koning, geboren in Boxtel op 1-7-1848, overleden 28-8-1903, gehuwd met J. van Brunschot, geboren in Esch op 26-2-1850, overleden 23-3-1930.

Hun dochter is M. de Koning, geboren in Boxtel op 19-1-1881, overleden op 19-2-1957, gehuwd met L. van Geel, geboren in Roosendaal op 9-6-1878, overleden op 8-6-1965. Ik ben hun dochter Riek van Geel, geboren 23-6-1916 te Boxtel (ik ben nu 88 jaar). Ik was gehuwd met H. van Breugel, geboren 28-8-1916, overleden op 2-2-1994.

Toen grootvader Huize Monica bouwde, was mijn moeder 13 jaar oud. Ze vertelde dat er in die tijd nog geen telefoon was en ook geen fietsen. Als grootvader met zijn zonen gingen werken in Esch, gingen zij dus met paard en wagen, of te voet. Als er in Boxtel een vracht stenen gebracht was, moest mijn moeder te voet naar Esch, om te zeggen tegen haar vader, dat er een vracht stenen aangekomen was en dat hij naar huis moest komen om deze te lossen. Dan ging mijn moeder met haar vader met paard en kar terug naar Boxtel om die vracht te lossen. Op deze manier moest mijn moeder wel meer boodschappen in Esch gaan brengen, zoals bij de geboorte van zijn kinderen. Grootvader had tegen zijn vrouw gezegd; "Als ge begint dan stuur ons Mietje maar naar Esch, want dan kom ik meteen naar huis". En zo gebeurde het ook. Mijn moeder mocht wel eens meerijden in een rijtuig met een van de Witte Paters van de Burgakker in Boxtel. Die Witte Pater ging dan kijken naar de bouwvoororderingen van St. Charles op de Bosscheweg. Dat klooster werd ook door mijn grootvader verbouwd in die tijd. Toen het klooster in Esch klaar was zij mijn grootvader tegen mijn moeder, dat zij als het hele klooster mocht uitvegen, zodat zij altijd zou kunnen zeggen, dat zij als eerste het hele klooster geveegd had. Mijn moeder vertelde al deze verhalen (rond 1950) in geuren en kleuren vandaar dat ik dit nog allemaal weet.

De komst naar Esch

In het dagboek van de gemeenschap, wordt de komst als volgt omschreven: 4 mei 1895, eerstesteenlegging. (De gedenksteen is nu nog te zien boven de voordeur). 20 februari 1896, ons nieuwe huis in Esch is bijna klaar en we rekenen erop dat we na Pasen kunnen verhuizen. De bewoners van het dorp zijn erg aardig voor ons en bieden ons nu al hun karren aan om het meubilair te verhuizen.

9 maart, de installatie van het nieuwe postulaat brengt veel beweging in onze gemeenschap. De overste moet er vaak op uit, de ene keer om naar het naaste dorp te gaan, dan weer naar Esch om orders te geven aan de werklui, die niet zo gehaast schijnen te zijn als wij.

14 maart, de overste en zuster Willibrord gaan op bezoek bij de pastoor van Esch om hem mee te delen dat we erop rekenen, spoedig zijn parochianen te worden. De pastoor, Alphons Sprengers, ontvangt hen hartelijk en geeft zelfs aanwijzingen hoe de sympathie van de burgemeester en de gemeente te winnen. De zusters volgen zijn raad op en gaan een bezoek brengen bij de burgemeester. Deze schijnt zeer ingenomen te zijn omdat we het aantal inwoners van Esch komen vergroten, want er zijn er nu maar amper 400.

23 maart, sinds enkele dagen is iedereen druk in de weer met inpakken. De vrachtwagen van mijnheer van Leeuwen komt vandaag de eerste lading ophalen.

27 maart, vandaag vertrekt er weer een tweede lading naar Esch. Een zuster en een postulant gaan mee en zijn verwonderd om op het terrein een groep mensen bezig te zien met het plaatsen van een ereboog, versierd met guirlandes en slingers.

30 maart, tegen acht uur komt een rij karren onze inventaris ophalen en dat nog wel gratis. Het is gemakkelijk om die goede boeren te zien op hun paasbest gekleed en de paarden opgesmukt met linten en dat alles uit puur meeleven met die arme zusters, die ze toch slechts kennen van horen zeggen. Het inladen gaat zeer ordelijk, maar de bewoners van ons boerenerf weigeren om in te stappen: geiten, kippen, haan en hond willen stuk voor stuk de laatste zijn. Toch kan de eerste stoet al om elf uur vertrekken, gevolgd door een tweede in de namiddag. Na het middageten nemen de postulanten afscheid van Sophiae Domus. En dan op weg naar Esch. Bij aankomst gaan we eerst naar de kerk. Mijnheer pastoor nodigt ons uit om binnen te komen en in de pastorie de verhuishagens op te wachten. Tegen drie uur gaan we naar het postulaat. De zon schijnt en de driekleur wappert in de wind. De grote poort is in een ereboog veranderd en een aantal genodigden staan te wachten om ons te verwelkomen. Een klein meisje biedt bloemen aan, aan moeder-overste zuster Saint Paul en dan nodigen de Witte Paters ons uit om bezit te nemen van ons nieuwe huis. Na een toertje door het huis gaan we naar buiten om de mensen te bedanken voor de eer en het warme onthaal dat ze ons gegeven hebben. We denken dat het afgelopen is maar een grote jongen zet het Wilhelmus in en iedereen zingt van harte mee. Laval, onze knecht, ontpopt zich als een kelner en laat bier en sigaren aanbieden. De meisjes worden uitgenodigd om het huis te komen bezichtigen en als alles in orde is krijgen ze koffie met peperkoek. Zo zoetjes aan gaat iedereen weer huiswaarts, maar een twaalftal boeren uit de buurt blijft nog om de laatste karren uit te laden, die pas tegen 9 uur 's avonds zijn aangekomen.

Het gebouw "Sancta Monica".

De ontwerper was de bouwkundige Joh. De Vries geboren 18 november 1831 te Nuenen. Hij was gehuwd met C.M. Paddenburg. In 1894 vestigde hij zich in Boxtel. De aannemers waren Joh. De Koning en H. van Kerkoerle, eveneens woonachtig in Boxtel.

1895: 4 mei de eerstesteenlegging.

1896: 30 maart wordt het huis in gebruik genomen. Een dag later wordt het door de overste van de Witte Paters L. Jamet in gezegend.

Verbouwingen.

1926: washuis en er boven een slaapzaal.

1932: étage tussen begane grond en slaapzaal, linkerzijde.

1935: vergroting eetzaal en erom heen een galerij.

Op 5 januari 1935 is de waarde van het huis fl. 15.000 en de inboedel fl. 500

1952: bouw nieuwe kapel. De oude kapel wordt verbouwd in 2 zalen en boven zoals het linker gedeelte. Doordat de kloosterkapel gedeeltelijk gesloopt werd, had in mei 1952 in de parochiekerk van Esch de inkleding van 8 postulanten plaats. Vijf novicen werden geprofest en deden haar eerste tijdelijke gelofte. S.H. Hackfoordt was in die tijd pastoor van Esch.

1965: bouw van "Huize Champion" bij de vijver. Huisvesting voor emeritus Pastoor Gommers.

1966: grote interne verbouwing. Na deze verbouwing is het beeld van Monica, dat geschonken was door enkele dames uit Vught, van de voorgevel verdwenen.

1978: Het washuis met slaapzaal (1926) wordt vervangen door een nieuw paviljoen. Deze nieuwe vleugel is bedoeld voor de huisvesting van 13 bejaarde zusters die voor goed terug keerden uit Afrika. Voor de bouwvorm van het paviljoen heeft architect ir. Hubert-Jan Henket een gedeeltijk geopende hof in de achtertuin van het bestaande klooster ontworpen. Zuster Cato v. Mechelen slaat in januari 1978, onder toezien oog van haar medezusters, de eerste paal in de grond. In september wordt het onderkomen in gebruik genomen.

2005: Cornelis Huygens Projectontwikkeling koopt het klooster met als doel Sancta Monica te herontwikkelen tot starterswoningen. In 2012 is de renovatie klaar en kunnen de nieuwe bewoners het voormalige klooster gaan bewonen.

Met welk doel werd "Huize Monica" in Esch gebouwd?

Het doel van de congregatie van de Witte Zusters was, jonge vrouwen te vormen en op te leiden als religieus en missionaris voor Afrika. Deze opleiding bestond uit verschillende fases. Het kloosterleven begint met het postulaat en duurt zes maanden. In deze fase staat de kennismaking met het kloosterleven centraal. Hierna volgt het noviciaat, de eigenlijke opleiding, die anderhalf jaar duurt. Dan deed men de eerste gelofte voor een jaar. Dit herhaalde zich zesmaal, zes jaar dus. Hierna deed men de eeuwige gelofte. In 1895 tot 1934 was er in Esch alleen maar een postulaat. Het noviciaat was in Algiers. Vanaf 1934 tot 1940 was het noviciaat in Venières in Frankrijk. Juist voor het uitbreken van de oorlog in 1940 werd Esch noviciaat.

De oorlogsjaren op St. Charles en Sancta Monica

Pater Antoon Teepe werd net voor het uitbreken van de tweede wereldoorlog op drie september 1939 overste van St. Charles. Samen heeft hij met pater Toon van de Crommenacker, alias "de Kromme" en de broeders Godfried, Cesaire en Athanase St. Charles door deze moeilijk jaren heen geleid.

Het mag bijna een wonder heten dat St. Charles pas op 11 september 1944 door de Duitsers gevorderd werd. Zestien keer was er de dreiging dat de Duitsers beslag zouden leggen op het gebouw. Op 20 april 1944 bijvoorbeeld zou het huis gevorderd worden om er Russische krijgsgevangenen te legeren. Toen op 10 september 1944 het bevel kwam om St. Charles te ontruimen vonden ongeveer 49 paters onderdak bij de Witte Zusters. Enkele paters en broeders gingen naar boeren in de omtrek en zeven paters vonden onderdak bij familie de Greef op de Gestelseweg. Pater Toon van de Crommenacker en enkele broeders bleven op St. Charles om de diensten in de kapel te verzorgen. Tijdens de oorlogsjaren assisteerden de Witte Paters regelmatig in de parochie van Esch. De saamhorigheid tussen de Witte Paters en de Witte Zusters is tijdens de oorlogsjaren enorm groot geweest. Ze hielpen elkaar de oorlogsjaren door te komen. Als in de strenge winter van 1994 de verwarming uit valt op Huize Monica ontvangen de zusters van de Witte Paters en de directeur van het doveninstituut een wagentje met steenkool. De heer Vekemans uit Boxtel gaf toestemming om hout te sprokkelen op Sparrenrijk zodat de zusters toch enigszins twee vertrekken konden verwarmen.

Op acht september 1944 bestaat de congregatie vijfenzeventig jaar. 's Middags kwamen enkele jongens en meisjes uit Esch de zusters feliciteren. Ze zeiden een versje op en overhandigden een enveloppe met fl. 300,- die ze in de kerk van Esch hadden opgehaald voor de missie.

Op 11 september 1944 werd de benedenverdieping ontruimd voor de Witte Paters en enkele buurtbewoners. Het huis van de familie Henket was door de Duitsers gevorderd. De Witte zusters verhuisden naar de bovenverdieping. Na een paar dagen had iedereen zich aan de situatie aangepast. De rust werd echter op 28 september weer verstoord door de Duitsers die de benedenverdieping op eisten. Er werden aanplakbiljetten aangebracht met de tekst: "Belegt durch Einheit Poppe". De refter van het klooster kreeg het opschrift "Gefangensammlunstelle". Hier werden Engelse, Russische, Amerikaanse en Nederlandse krijgsgevangenen onder gebracht. Op 22 oktober vertrekken de Duitsers en op 24 oktober wordt Huize Monica bevrijd. Zowel St. Charles als Huize Monica werden toen betrokken door de Engelsen. De grote spreekkamer werd ingericht als operatiekamer waar gewonde Engelse- maar ook Duitse soldaten verzorgd werden. Op 26 oktober schenkt mevrouw Versteynen, een jonge buurvrouw van De Hoef, het leven aan een dochter. Een Engelse arts assisteerde bij de geboorte de kleine Monique. Na de oorlog wordt het weer mogelijk om te reizen en verschillende zusters, paters en broeders vertrekken dan naar elders.

Relatie tussen de bewoners van St. Charles en Hal en Huize Monica en Esch

De Witte Paters hebben al vroeg hun kapel ter beschikking gesteld aan de omwonenden. Dit vormde de brug tussen de paters en de Halse bevolking. Toen huwelijken en dopen niet meer strikt parochie gebonden waren, kwamen de mensen van Hal en verder weg naar de kloosterkapel om hun huwelijken te laten inzegenen, hun

kinderen te laten dopen, hun jubilea te vieren en hun doden te gedenken. Ze waren er voor elkaar in goede en slechte tijden. Bijna een eeuw lang hebben ze lief en leed met elkaar gedeeld. Door de verbreding van de Rijksweg van Den Bosch naar Eindhoven waren de paters genoodzaakt om in 1986 uit te wijken naar Heythuysen. De laatste karavaan vertrok, het afscheid viel zwaar.

Gedurende meer dan een eeuw was het in Huize Monica een komen en gaan van en naar Afrika. In die tijd waren er niet zoveel directe contacten met de bevolking van Esch. Hier is pas later verandering in gekomen toen de zusters voorgoed terugkeerden naar Nederland. Door hun betrokkenheid met Esch en met de regio lieten de uit Afrika teruggekeerde zusters steeds zien dat ze hun spiritualiteit behouden hadden. Het bleven vrouwen met een missie. Ze waren vertegenwoordigd in het M.O.V, de parochieraad en het ouderen- en dameskoor. Ze legden regelmatig ziekenbezoeken af. Ze tolkten voor asielzoekers en waren actief in de Werkgroep Religieuzen tegen Vrouwenhandel. Ook waren ze werkzaam op het inloopschip in Den Bosch. Na een leven in Afrika was het voor veel zusters niet gemakkelijk om te acclimatiseren in Nederland maar hun nieuwe credo werd: *"Zingeving kan overal, ook in eigen land"*.

In 2004 bleek dat het klooster niet meer aan de veiligheidseisen voldeed. Nadat duidelijk werd dat er in het klooster in Esch ingrijpende aanpassingen noodzakelijk waren en dat dit forse investeringen vergden, besloten de zusters om Sancta Monica te verlaten en uit te zien naar huisvesting elders.

Op zondag 6 maart 2005 nam Esch emotioneel afscheid van "hun" Witte Zusters die na ongeveer 110 jaar het dorp definitief gingen verlaten. Ook dit afscheid viel zwaar maar zoals een Witte Zuster zei: "Als het oude niet plaats maakt voor het nieuwe, kan er niets nieuws ontstaan".